

Проф. Димитър Йончев, експерт по национална

Светът върви към авторитарно и твърдо управление

Интервю на **МАРИЕЛА БАЛЕВА**

Как живее в новата реалност светът днес, стана ли той по-лесно управляем или напротив - недоверието към елитите се задълбочава. Възможно ли е решаването на най-големите проблеми, докде ще стигнат политиците с манипулацията и контрола, който някои от тях умело използват, чакат ли ни конфликти с новата администрация в Белия дом. По тези въпроси разговаряме с проф. Димитър Йончев.

- Намираме се в нова реалност - и политическа, и икономическа, как се живее в тази реалност, проф. Йончев?

- Новата реалност се случва на всички. Класическите кризи обикновено засягат отделни държави и дори континенти, но планетата като цяло за първи път изживява това. По време на световните войни имаше огромни територии, които не бяха засегнати в тези конфликти. Сега обаче това е първото изпитание на глобалния свят. Досега се радвахме на комуникативните му възможности и на свободното придвижване, но това е другата страна на медала. Оказа се, че свободно се придвижват и вирусите. Начинът, по който работим, за да се справим с тази пандемия, показва колко не сме готови да живеем в глобалния свят. За да станем готови, ще има още таралежи да ядем.

- Глобализацията направи света по-достъпен, но как мислите - по-лесно или по-трудно управляем става той?

- Една от особеностите на глобализацията е т. нар. атомизация на живота. Хората се откъсват от традиционните групи и започват да стават самостоятелни, живеят, където им е удобно. Това е атомизацията. Оказва се, че този тип либерално управление, което роди и глобализацията, прави така, че тези атомизирани вече общества много трудно се поддават на общи действия, те стават трудни за управление. Затова във всички правителства наблюдаваме подобни симптоми във връзка със сегашната криза. Хората, казано грубо и по военному, не ходят в крак.

- Смятате ли, че COVID-19 ще задълбочи или ще реши някои от най-важните проблеми на съвременното - климатичните промени, опазването на околната среда, надпреварата във въоръжаването?

- Тези проблеми не изчезват, става по-трудно контактуването. Големите

играчи няма как да променят геостратегическите ориентации. Например, при тази нова конфигурация САЩ няма да се откажат от икономическата война с Китай, от политическото притискане на Русия в ъгъла, от стремежа да се създаде по-здраво взаимодействие между Европа и САЩ срещу Русия, а Турция и Близкия Изток няма как да се променят - това са най-устойчивите ориентации в голямата политика. Изброените неща във вашия въпрос си остават на масата и COVID-19 не ги ретушира, а затруднява малко повече контактите. Иначе, очаквам в Холивуд да се появят филми как някой сам измисля ваксина, разпръсква я във въздуха и оправя света.

- Не ви ли прилича тази пандемия на многоходово мероприятие с ръководен характер, ако така се изразим?

- Красиво е да мислим по този начин... В този изключително сложен свят практически няма как да мислиш толкова сложно и да предвиждаш толкова сложно. Можеш да изпуснеш нещо, да предизвикаш някакъв ефект, който не си го желал, но такъв комплексен ефект, продължаващ вече година и да го управляваш, буквално е несъстоятелно. Друг е въпросът, че като възникване е напълно възможно да има човешка намеса, дори да не е злонамерена - тя пак може да бъде изпусната от контрол. Практически е засегнат наследствения апарат на човешкия, а не на животинския организъм. Ваксините също пипат там - в дълбоката програма на организма. И неслучайно тези, които ни предлагат, всъщност работят с RNK. Така ще бъде и напред. Тъй като човечеството, науката много се съблазни от това да пипа в генетичния код - не само на човека, но и на растенията, на животните. Ние навлязохме в интимната сфера на живота със завързани очи и грешките не могат да бъдат изключени.

- Клишето „конспиративни теории“ можем да наречем новата цензура,

но недоверието на хората към ваксините не е ли затова, защото знаят, че елитите ги лъжат?

- Недоверието на хората идва от това, че се чуват много различни гласове. Безусловно е това, че онзи, който произведе ваксината, ще спечели много. И когато става дума да се наслагват една върху друга ценностите, и когато връх вземе печалбата като ценност, естествено е, че хората не са спокойни. Няма и как да стане безплатно - производителят ще си получи парите. Освен това съмненията за това доколко страничните ефекти могат да бъдат след години, кара скептиците да се въздържат. Според мен, професионалистите, които имат опит с ваксини, не са на това мнение. Тъй като ваксината, която в момента се прилага, не се различава качествено от куп други, с които човечеството е свикнало. Страхове покрай имунизирани са малко ирационални и те съответстват на нагнетения страх от самата пандемия. А трябва да си признаем, че много страх насадахме...

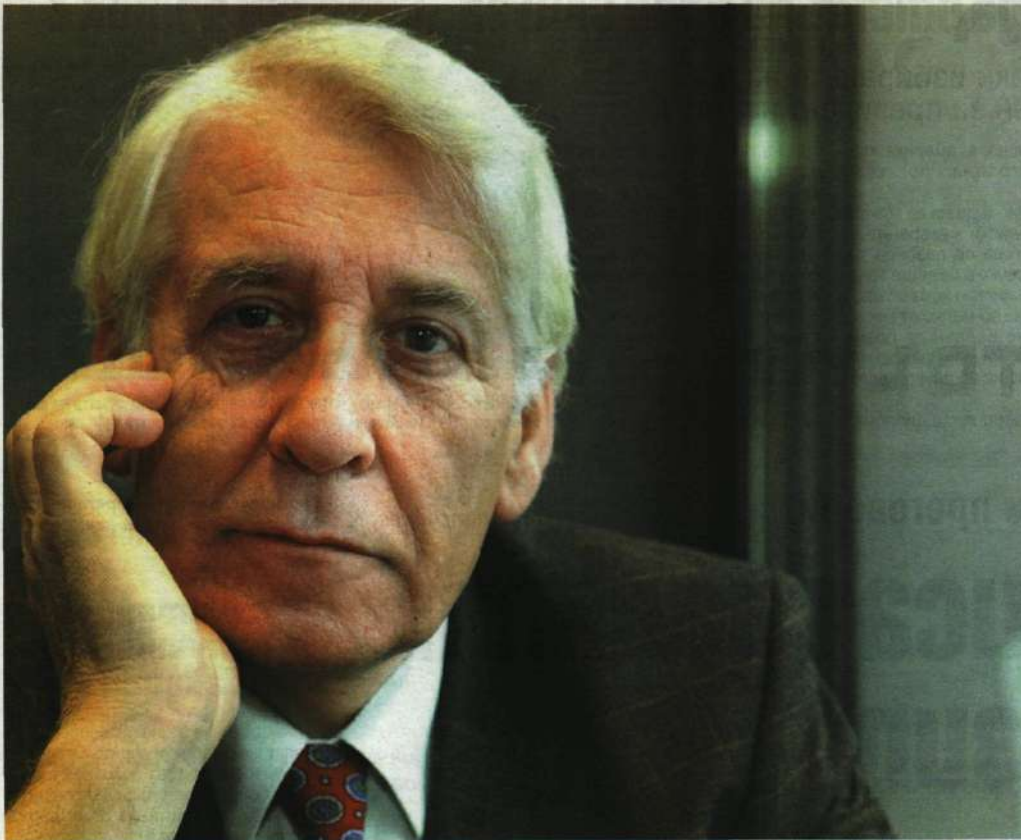
- Няма никакво съмнение, че епидемичната обстановка се превърна в политическа. Но огромна част от елитите не използва ли COVID-истерията, за да реализира своите цели, нови форми на управление, манипулации и контрол?

- Абсолютно е така - практически се елиминира парламентарният контрол. И това е много сериозна ситуация, която се наблюдава във всички страни, наречени развити демокрации, където практически се управлява без демократичните инструменти на контрол над изпълнителната власт. Това разширява много властта. Постоянно се слушат приказки, като „сега не е време“, вземат се решения, от които мнозинството не се интересува. На практика нямаме контрол. Говоря за традиционни демокрации, а не за България - ние сме уникален случай, но при тях тревогата от това, че е елиминирания парламентът, е голяма. Отива се към едно не тоталитарно, но авторитарно твърдо управление.

- „Аранжирането“ на света - докде ще доведе то? Този, който не е съгласен с публичната истина, ще бъде ли „аранжиран“?

- Тук засягаме онзи деликатен въпрос, свързан със свободата на словото, с което демокрацията украсява себе си - то е като бисерът в короната. Ние продължаваме да потъваме в кризата. Не срещам оптимистични заявления за скорошен край и в този смисъл другите цели и ценности ще започнат все повече да избледняват. Ще заприлича на човек, който във времето на агонията е обезценил всичко останало и не го интересува нищо друго. Човечест-

сигурност, пред „Труд“:

вото не е далеч от някаква глобална паника какво ще правим сега. Данните постепенно ще започнат да показват, че заразата обхваща и други възрастни групи, не само най-възрастните. Като изчезне защитата, започват да се променят ценностите. Опитите да се преподрежда светът не са спирани.

- Четирите укрепени военни лагера в света са Китай, Русия, Европа и САЩ, но в момента между тях почти няма никаква комуникация. Това не е ли плашещо или поне притеснително?

- Разчитам, че в администрацията на Щатите идват предвидими и професионални играчи, защото в професионалната дипломатия има нива, от които по-надолу не се слиза. Не изключвам следващите години, макар и с хладни отношения, но да се възобновят някои разговори по отношение на контрол на ниво оръжие. Болезненият въпрос между Щатите и Русия е как Русия се отнася към доближаването на НАТО до нейните граници - това е изнервящо. И другото е как Русия се оказва енергийният гарант на европейските големи икономики, а в този смисъл Щатите биха искали да ги изместят оттам. Не виждам в перспектива НАТО да се изтегли от тези позиции, както и да се премине границата на противопоставяне, която в момента наблюдаваме. Но развитието на оръжията ще има и от двете страни. Въпросът е дали то ще доведе до такъв страх в участниците, че те да са склонни да преговарят пак и да възстановят някои договорености.

- Икономическата война около Северен поток докъде ще стигне?

- Може да се окаже така, че войната около Северен поток да повлияе върху противопоставянето от чисто военен характер. Не знам доколко промяната в Белия дом ще промени германската политика по отношение на енергийните суровини - дали тя е в състояние да направи това. Защото когато Германия излиза със своите искания за Северен

поток, и не само тя, това означава, че в страната има много силни икономически интереси, които влияят на политическите решения и които смятат, че там не трябва да се правят отстъпки. Значи ли, че промяната в Белия дом ще удовлетвори тези икономически очаквания - с какви средства и как. Или политиката ще стане толкова силна, че да заглуши икономическия натиск... Нещо не ми се вярва. Скрытите връзки на политическите реалности не са само икономически, но и финансови.

- Новата администрация на Белия дом е пълна с хора, които са изключително русофобски настроени. Втъвърдяването на отношенията между САЩ и Русия няма ли да доведе до по-сериозни конфликти, които могат да разтърсят света?

- Това не са неразумни хора. В охлаждането ще има дипломатическа демаркационна линия, от която надолу няма да се слиза и на тази линия ще трябва да се установи кой докъде и какви влияния да има. Не става дума само за тези две държави. Комбинацията на Русия с Турция има пряк стратегически ефект върху отношенията на Щатите в НАТО. Освен това не става дума за чисти отношения между Щатите и Русия, а и за това как се отнасят европейските съюзници, и примерно как се отнася Турция към този въпрос, за Китай да не говорим... Картичката е доста по-сложна. Много внимателно слушах думите, които Владимир Путин каза преди няколко дни по отношение на Erdogan - те бяха думи към партньор, с когото има подход и зад тях се крие това, че те имат общи отношения за САЩ. А тук става дума за най-силната държава в НАТО след САЩ от военна гледна точка. Не мога да си представя елементарен натиск, който да доведе до изостряне и оттам Щатите и Русия да си разменят ракетни удари. Дано да съм прав.

- Случващото се в Черноморския регион сега говори за твърда политика, макар че е дело на сегашната,

а не на бъдещата администрация. Предиспозирането на техника и на военни в региона доведе до доста остри реплики между България и Русия, бе изгонен и руски дипломат - това игра ли е?

- То въпросът е не толкова, че имаше изгонен дипломат, а светкавичната похвална реакция на посолството на САЩ за това как се грижим за нашия суверенитет. Нашият суверенитет се оказва целта на НАТО, както и това, че той минава през противопоставяне с Русия. Доста сложна представа за суверенитет. Виждам как Джо Байдън ще сложи един акцент върху Полша, Украйна - знаем неговите семейни предпочитания там, неслучайно веднага в Киев прекратиха делата срещу сина на Байдън, след като видяха накъде отиват изборите. Черноморският регион ще получи подкрепа от САЩ, насочена срещу Русия чрез Украйна и Полша. Няма да изключача и новата американска администрация да подкрепи промяна на Минските съглашения в духа на украинските искания, т. е. да притиснат още Русия и регионите, които са във военно положение.

- Стратегическият пъзел - триъгълникът „Китай-Русия-Америка“ как ще бъде решен - дали някой от този триъгълник ще се опита да елиминира някой от страните в него?

- Този триъгълник е деликатен. Когато американски президент отиде в Пекин, в Москва се тревожат, когато отиде в Москва, пък в Пекин се тревожат. Това беше още от времето на Кисинджър - той направи света триъгълник, та до днес. Днес отношенията между Русия и Китай са на повече от прилично равнище, докато Китай е поставен като икономически враг номер 1 от САЩ и това ще продължи още повече при Байдън. От военна гледна точка обаче, Китай не е толкова голям драматизатор на Щатите, колкото Русия. Тук има разпределение на роляте - Русия трябва да бъде притискана политически и военно, а Китай - икономически. В този случай Европа може да играе роля по отношение на

Елитите насадиха прекомерен страх и това доведе до недоверие към ваксините

Нашият гост

Проф. д. и. н. **ДИМИТЪР ЙОНЧЕВ** е специалист по национална сигурност. Завършва Военната академия. От 1978 г. преподава философия във Военната академия, по-късно в Академията на МВР и в НБУ, където през 2012 г. е обявен за негов почетен професор. Участва в работата на Крылата маса (1990 г.) Депутат от БСП във ВНС и в 36-ото НС. През 1997 г. напуска БСП и участва в създаването на Българската евролевица.

притискането на Русия, но не и на Китай. Затова Китай си остава грижа на САЩ, докато Русия ще се превърне в грижа на Щатите в един отново съживен съюз с натовските държави в Европа.

- А ние - страните от бившия Източен блок, къде сме?

- О, бившите социалистически страни са си готови при всички обстоятелства да застанат зад САЩ, въпросът е доколко интересите на големите играчи като Франция, Германия, Италия могат да бъдат удовлетворени. Така че в този триъгълник вече има разлика. Той ще си остане основният, в който светът се гради в момента - в различен тип напрежения, които са в рамките на някакво контролирано състояние. Въпросът е никое от тези напрежения да не надхвърли критичната линия - в този смисъл светът ще бъде стабилен, докато там имаме някакъв контрол.

- Често тази година бяха правени сравнения с книгата на Оруел „1984“. Не изглежда ли тя като пионерска приказка в сравнение с това, което се случва?

- Оруел работи преди всичко с инструментариума и материала на света, в който живее. Той няма как да види глобалния свят сега, комуникациите, взаимната зависимост и най-важния конфликт на нашето време - мисленето от онези години в едни нови условия, които не разбираме. Тоест, неговата утопия си остава в рамките на онази парадигма, която времето я изтри. Сега сме в друга, вероятно, че не я осъзнаваме още, но тя не е онази.

- Коронавирусното прекрояване в света - някой от най-богатите станаха още по-богати, а бедните още по-бедни. Имате ли прогноза?

- Оставям настрана богатите и бедните. COVID допринася за това да се усетим още повече заедно и да почувстваме колко много не сме готови да бъдем заедно. Това е положителното в него.